

Zasady pisowni i interpunkcji

54. ZASADY DZIELENIA WYRAZÓW

[54.1. Uwagi ogólne](#)

[54.2. Jednostki niepodzielne](#)

[54.3. Podzielność grup spółgłoskowych](#)

[54.4. Oddzielanie przedrostka od rdzenia](#)

[54.5. Przenoszenie wyrazów złożonych](#)

[54.6. Podział grupy spółgłoskowej złożonej z dwu jednakowych liter](#)

[54.7. Dzielenie grup spółgłoskowych na granicy rdzenia i przyrostka](#)

[54.8. Inne uwagi dotyczące przenoszenia wyrazów](#)

54.1. Uwagi ogólne

Dzielenie wyrazów przy przenoszeniu do następnego wiersza opieramy w ortografii polskiej na dwu kryteriach: fonetycznym i morfologicznym. Według kryterium fonetycznego przenosimy części wyrazów zgodnie z ich podziałem na sylaby, np.

ku•zy•no•wie, na•ra•da, u•pro•wa•dzić, za•de•cy•do•wać.

Kryterium morfologiczne nakazuje przenoszenie wyrazu w miejscu jego podzielności na rdzeń i przedrostek, w wyrazach złożonych zaś w miejscu złożenia, np.

*nad•miar, niedo•wład, od•mowa, pod•ręcz•nik, pod•ważyć, po•kład, po•rwać, za•płata;
gryzi•piórek, krasno•ludek, pioruno•chron, Wielka•noc, wodo•grzmoł.*

54.2. Jednostki niepodzielne

Nie dzielimy:

a) wyrazów jednosylabowych, np. *jęk, krzyk, lęk, płacz, wąż;*

b) połączeń literowych oznaczających jedną głoskę, np. *dz, dź, dzi, dź, cz, sz, ch, rz;*

c) dwugłosek *au, eu* należących do jednej sylaby,

np. *astronau•ta, au•tor, eu•ropejski, neu•rologia, propedeu•tyka, pseu•donim, terapeu•ta,*

ale: *na•uka, Morfe•usz, słabe•usz,* gdyż samogłoski te należą do różnych sylab;

d) połączeń składających się kolejno: z litery oznaczającej spółgłoskę, litery *i* oznaczającej zmiękczenie tej spółgłoski oraz litery oznaczającej samogłoskę, np.

dzie•ci, mia•sto, sie•dzieć, za•nie•sie, za•pię•ty.

54.3. Podzielność grup spółgłoskowych

a) grupę spółgłosek można w całości przenieść do następnego wiersza lub podzielić dowolnie, pamiętając jednak, że co najmniej jedna ze spółgłosek powinna znaleźć się w drugiej, przenoszonej części wyrazu, np.

i·skra, is·kra, isk·ra, ale nie: iskr·a

war·stwa, wars·twa, warst·wa, ale nie: warstw·a;

b) w obrębie grup spółgłoskowych, których nie dotyczą zasady morfologiczne (zob. 54.4.1., 54.2.), zaleca się wybór takiego punktu podziału, aby grupa spółgłosek przenoszona do następnego wiersza mogła rozpoczynać jakiś polski wyraz, np.

ocem·brować, ocemb·rować, ale nie: oce·mbrować, gdyż nie ma polskiego wyrazu rozpoczynającego się od grupy spółgłosek mbr.

54.4. Oddzielanie przedrostka od rdzenia

54.4.1. W wypadku oddzielania przedrostka od rdzenia kryterium morfologiczne traktujemy jako nadrzędne wobec fonetycznego wtedy, gdy podział wyrazu na sylaby nie pokrywa się z podziałem na części morfologiczne. Wówczas obowiązkowo oddzielamy przedrostek od rdzenia, jeśli jest to przedrostek rodzimy i jeśli jest on wyraźnie jako przedrostek odczuwany. Dotyczy to zarówno przedrostków zakończonych na spółgłoskę (*bez-, nad-, naj-, ob-, od-, pod-, przeciw-, przed-, roz-, wes-, wez-*), np.

bez·bronny, nad·wrażliwy, naj·uprzejmniejszy, ob·ostrzenie, od·wołać, pod·kład, przeciw·działać, przed·szkole, roz·pruć, wes·przeć, wez·brać,

jak i na samogłoskę (*do-, na-, nade-, o-, obe-, po-, prze-, przy-, u-, wy-, za-*), np.

do·kleić, na·słuch, na·starczyć, nade·rwać, o·znajmienie, obe·schnąć, po·drzeć, prze·krzyczyć, przy·szkolny, u·rwać, u·zdolniony, wy·prowadzić, za·strzelić.

UWAGA: Jeśli przejrzystość podziału na przedrostek i rdzeń w dzisiejszej świadomości językowej jest już zatarta, można grupę spółgłosek podzielić w zasadzie dowolnie ([por. 54.3.](#)), np.

o·dźwierny lub odź·wierny, o·bfity lub ob·fity, o·błok lub ob·łok, o·twór lub ot·wór.

Dopuszczyć więc też możemy dziś podział: *obej·mować, obej·rzeć, doj·rzały, uj·ście* obok podziału opartego na zasadzie morfologicznej: *obe·jmować, obe·jrzeć, do·jrzały, u·jście.*

54.4.2. W wyrazach obcych zaleca się tę samą zasadę oddzielania przedrostka od rdzenia. Szczególnie jest to uzasadnione w wypadku seryjnie powtarzających się przedrostków,

np. *ad-, anty-, de-, eks-, ekstra-, hiper-, hipo-, inter-, kontr-, post-, pro-, super-, trans-*, których odrębność morfologiczna jest dzięki temu wyraźnie odczuwana.

Jednak wobec możliwej nieświadomości owej granicy morfologicznej dopuszcza się przenoszenie wyrazów nieuwzględniające budowy słowotwórczej; należy jednak pamiętać, że świadczy to o mniej starannym przygotowaniu tekstu, np.

hipe·ratom (lepiej: hiper·atom), infl·lacja (lepiej: in·flacja), ins·trukcja (lepiej: in·strukcja), param·nezja (lepiej: para·mnezja), su·blimacja (lepiej: sub·limacja).

54.5. Przenoszenie wyrazów złożonych

54.5.1. Wyrazy rodzime złożone z dwu lub więcej rdzeni dzielimy w miejscu złożenia. Element łączący (*-o-, -i-, -y-*) pozostawiamy przy pierwszym członie złożenia, np.

ciepło·krwisty, mało·solny, rdzawo·czerwony, rdzenio·mózgowie, drapi·chrust, pędzi·wiatr, kary·godny.

Niedopuszczalny jest podział naruszający tę granicę.

54.5.2. W wypadku wyrazów obcych stosujemy tę samą zasadę, np.

foto·grafia, radio·skop, radio·spektro·skopia, scynty·grafia.

Tutaj jednak dopuszczalny, choć stanowczo gorszy, jest podział nieuwzględniający miejsca złożenia,

np. *demog·rafia (lepiej: demo·grafia), fotog·rafia (lepiej: foto·grafia), radios·kop (lepiej: radio·skop).*

54.5.3. Zasada dzielenia wyrazów obcych w miejscu ich złożenia jest nadrzędna wobec zasady dzielenia dwóch jednakowych liter. Dzielimy więc tylko: *Grass·mann, Mann·heim.*

54.6. Podział grupy spółgłoskowej złożonej z dwu jednakowych liter

Obligatoryjnie dzielimy również grupę spółgłoskową złożoną z dwu jednakowych liter, np. *ar·ras, get·to, idyl·la, kłam·my, pan·na, Sybil·la, wil·la.*

O wypadku niepodzielności grupy spółgłoskowej złożonej z dwu jednakowych liter por. 54.5.3. oraz 54.8.2.

54.7. Dzielenie grup spółgłoskowych na granicy rdzenia i przyrostka

Oddzielenie przyrostka od rdzenia nie zawsze jest łatwe, a w wielu wyrazach bez wiedzy językoznawczej wręcz niemożliwe. Dlatego dopuszczalne jest, choć uznane za gorsze, przenoszenie wyrazów nieuwzględniające podziału morfologicznego. Zawsze jednak, gdy granica ta jest czytelna, przenosimy grupę spółgłosek należącą do przyrostka, oddzielając ją od rdzenia, np. *krakow•ski, krat•ka, słow•nik, sprzętacz•ka*. Podobnie też wskazane jest oddzielać wszystkie wyraźne całości znaczące w obrębie wyrazu, np. *tablicz•ka* (por. *tablica*) i w związku z tym też: *tablicz•kowy* (przyrostek *-owy*), gdyż wyraźnie wyodrębnia się rdzeń *tablic(a)*.

54.8. Inne uwagi dotyczące przenoszenia wyrazów

54.8.1. Jednoliterowe spółniki i przyimki (*a, i, u, w* itd.) mogą pozostawać na końcu wiersza w tekście ciągłym, natomiast w tytułach książek i ich rozdziałów winny być przenoszone do następnego wiersza.

54.8.2. Kryterium morfologiczne jest nadrzędne wobec zasady rozdzielania jednakowych liter i dwuznaków literowych, dlatego dzielimy na przykład *u•częzę, wy•ssać*, por. 54.6.

54.8.3. W wyrazach utworzonych od skrótowców literowych jest dozwolone dzielenie tylko na granicy nazw poszczególnych liter: *pe•es•elowiec, nie pe•ese•lowiec*.

54.8.4. Niedopuszczalne jest dzielenie wyrazów niezgodne z podanymi regułami i zaleceniami; szczególnie należy przestrzec przed błędami w dzieleniu będącymi konsekwencją komputerowego zautomatyzowania tej czynności.